

Uredništvo:
Maribor, Koroškac 5

Brezplačna priloga „Slov. Gospodarja“

Upravištvo:
Maribor, Koroškac 5

H. C.:

Pobeljeni grobovi.

Ob zatonu prejšnjega in vzniku sedanjega stoletja se je zdelo, da je takozvani liberalizem na zmagovalnem pohodu s svojimi nauki na gospodarskem, političnem, duhovnem in kulturnem torišču. Celo tako daleč je šel, da je z vso nadutostjo pričel borbo z najmočnejšo duhovno zgradbo vseh vekov, s katoliško Cerkvijo. Toda kmalu se je začelo krušiti na kulturnem in duhovnem torišču in ob svetovni moriji tudi na političnem in gospodarsko družabnem polju. Danes je liberalizem še samo senca svojih nekdanjih zmot in zablod, ki jih je zavihtel med množice. Dobro desetletje je čisto enostavno prevladilo vse te nauke in vse te liberalistične smeri in zmotnjave. Le nekaj je še ostalo od teh smeri — liberalistično vzgojeni ljudje, ki jih je napačno pojmovanje svobode v zasebnem in javnem življenju privedlo tako daleč, da so menili in da menijo, da jim je vse dovoljeno. Tipičen zgled takšnega pojmovanja in svobodomiselne vzgoje je velegoljuf in prostopidar Kreuger, ki je kot lastnik švedskega vžigaličnega trusta prevaril malodane vse države. To je znana stvar. Manj znano v široki javnosti pa je dejstvo, da je bil pri teh velikih goljufijah prizadet tudi švedski ministrski predsednik Ekman, ki so ga poštene ljudje zrušili s tega mesta. Treba pa je vedeti, da je bil Ekman prostopidar in vodja švedske svobodomiselne stranke, ki se je pri svojem vladstvu opirala na socialno demokracijo. Pobeljeni grobovi...

Ta pošasten primer zadošča za osvetlitev posledic liberalistične vzgoje in liberalističnega pojmovanja življenja. Liberalizem je po svojih plesnivih sadovih prišel do tega, da se nahaja v zadnjih zdihljajih. Sestav, ki si je v prevzetju človeškega duha drznil iti v borbo proti katolištvu, je danes na bergljah... Ljudje, ki so se v čezmernem napihovanju povzdigovali, sličejo danes slabičem in palčkom. Ljudje, ki so bili deležni boljše in lepše vzgoje, prihajajo na površje, ker nudijo edino jamstvo poštenja, doslednosti in odgovornosti.

Preko mnogih dežel in ljudstev gre ljuta borba. Ta borba ljudi in množic dobiva mednarodni pečat. Borba med kapitalističnim (liberalističnim) in socialističnim redom. Katoličani ne moremo niti z prvimi, niti z drugimi, ker izhajata kapitalizem in socializem iz istih osnovnih zmotnih vidikov. Pokazalo se bo marveč prej ali slej, da nudi edino katolicizem jamstvo za reševanje perečih vprašanj sodobnosti in da bodo edino z duhom katolištva prekrvašena ljudstva obvarovana pred narodnostnimi in družabnimi pretresi. Močan katolicizem poraja in oblikuje močne katoliške narode, ki so jim trdna organizacija, z dobrim katoliškim tiskom zajamčeno javno mnenje in pa neustavljiva prodornost propagandne sile porok uravnovešenega razvoja in sigurnega, postopnjema se oblikujočega napredka na vseh toriščih narodnega življenja.

Ivan Krajnc:

Naša narodna sramota.

Mladiči in mladenke, ki se zbirate okrog »Našega doma«! Lepo število je slovenske kmetijske mladine, ki je na pravem potu. To se vidi iz mladinskega glasila »Našega doma«; ravno ta svedoči, da je v slovenski kmetijski mladini mnogo idealizma in želje po izobrazbi in da ji je pri srcu srečnejša bodočnost naroda. Toda z žalostjo moramo priznati, da je še po Sloveniji mnogo skvarjene mladine, ki ne pozna drugega kakor gostilno, kol in nož in ki nima niti najmanjšega smisla za knjige in izobrazbo. Od vseh strani naše slovenske domovine prihajajo žalostne in groze polne vesti o pretepih in pokoljih. Ako pride pošten človek mimo take pijane in podivjane družbe, postane žrtev njihove podivjanosti. In pretežna večina zločinov se zgodi v pijanosti. Strašna rak-rana na telesu našega naroda je pijančevanje in pretep. Res sramotno je, da je mali slovenski narod ožigasan pred svetom kot narod pijancev in pretepačev.

Stavimo si vprašanje: kaj je moj cilj? Ako hočeš postati dober gospodar, skrben družinski oče in vreden član človeške družbe, pripravljaj se v mladosti na to; ne zapravljaj časa svojih mladih let, ker si le enkrat mlad, da ne bo prišlo v poznejšem življenju grenko spoznanje: izgubljena je moja mladost; ko bi še bil enkrat mlad, kako bi drugače preživel svojo mladost. Le izobražen narod bo kos velikim in težavnim nalogam sedanjega časa; zato pa, mladina, ne trati zlatega časa svojih mladostnih let, ampak ga skrbno porabi za svojo umsko in srčno izobrazbo. Najpotrpežljivejši in najzvestejši učitelj so dobre knjige in časopisi. Ne sramuj se, knjigo vzeti v roke; sramota je, ostati neveden. Ne gostilna in tudi ne izprijena družba, ampak dobra knjiga naj ti bo tovarišica in učiteljica ob nedeljskih popoldnevih. Mladina slovenska! Izobrazba je bila vedno človeku potrebna; potrebna pa je tembolj danes. Le izobražen in značajan narod bo mogel in umel z duhom časa napredovati in se uspešno zoperstavljati razburkanim valovom sedanje dobe. Skrajni čas je, da se izločijo iz našega ljudstva njegove velike in pogubonosne napake: pijančevanje, pretepi, sovraštvo in medsebojno nezaupanje. Fantje, ne delajte sramote svojim domačim in celi fari! Zavedajte se svojega človeškega dostojanstva in živite, kakor vam zdrava pamet velewa.

Naj bi bila vsa mladina prežeta idealizma, ljubezni in skrbi za srečo in boljšo bodočnost slovenskega naroda. Zavedaj se svojega poslanstva in svoje svete narodne dolžnosti: delati na to, da se rod slovenski dvigne v umskem in moralnem oziru. Zastavi vse svoje mladostne sile in zmožnosti za dobrobit slovenskega kmetijskega ljudstva. Mladina, zavedaj se, da je bodočnost naroda v tvojih rokah. Cvet in up našega naroda, pripravljaj se v dnevih svoje mladosti, da boš kos življenjskim nalogam, ki te čakajo. Naj bi iz današnje kmetijske mladine zrastel nov, izobražen.

plemenit in značajan rod, ki bi naj pripomogel kmetskemu stanu do boljših časov. Sedanji čas potrebuje neomajnih delavcev in ne bojazljivih šlev. Le v izobrazbi, medsebojnem zaupanju in v slogi je naša pomoč, je naša rešitev iz težkega sedanjega stanja. Pregovor pravi: »Vrana vrani ne izkljuje oči«, to velja tudi za stanove. Le edino kmetski stan ni složen. Med seboj se kmetje pravda in to pogosto za stvar, ki ni vredna piškavega oreha. Ne škoduje tak pravde-željen sosed le sebi in sosedu, ampak celokupnemu kmetskemu stanu. Izdajalec kmetskega stanu! Slabih časov ni kriv čas sam, ampak krivi so ljudje. Naj bi se že enkrat naselila med naše ljudstvo ljubezen in sloga. Ako ne bo kmetski stan tesno združen in složen, da bi bili vsi kakor en mož, zaman pričakujemo pomoči: »Vera v Boga in kmetska sloga« naj bo geslo slovenskega kmeta. Sam si pomagaj in Bog ti bo pomagal. Kmet sam občuti na svoji koži, kje ga čevlji žuli. Brez vere in brez sloge gre kmetski stan gotovi propasti nasproti. Slovenska kmetska mladina, to premisli in obračaj skrb na to. Ako bomo šli po dosedanji poti: prežalostna nam bodočnost naša. Ne kapitalizem, ne boljšeizem ne bo zadovoljil in osrečil ljudske množice, ampak na krščanski podlagi ustvarjen nov družabni red — solidarizem. Vrla slovenska kmetska mladina, ostani vedno zvesta vzvišenim krščanskim načelom, delaj v srečo in dobrobit kmetskega stanu; naj kliče v tebi ljubezen do rodne grude, kmetskega stanu ter dela in do naše mile domovine slovenske!

M. Geratič:

Nedeljsko popoldne na periferiji mesta. Vse hiti ven iz mesta, da se oddahne vsaj za hip od vsakdanjih skrbi. Pravimo, da je kriza; toda pri vinotočih se baš to ne pozna, povsod vse polno, vse zasedeno. Enaka slika se nam nudi tudi na deželi, gostilne in vinotoči polni — prednjači seve mladina. Toda, to še ni nič hudega. Kam pa naj gremo z obilico vina in sadne pijače? Saj je pač Bog dal človeku vino zato, da ga uživa in se ob kozarcu »vina rujnega« razvedri.

A vendar, dan za dnem, zlasti ob dnevih po nedeljah in praznikih, nam poročajo listi o dogodkih, ob katerih se vsakemu pametnemu človeku krči srce. »Slov. Gospodar« z dne 10. avgusta t. l. poroča kar o sedmih pobojih, odnosno ubojih. Skoraj vsako nedeljo obleži kdo zaklan ali drugače težko poškodovan. Vsi ti zločini so storjeni v pijanosti. Koliko žrtev pade nedeljo za nedeljo pod nožem. Koliko nesreč in gorja, koliko kletve, še več pa solz domačih, ki objokujejo svoje sinove, ki jih ne zbudi več v življenje nobena solza, nobena prošnja. Lepa vrsta jih je vsako leto — žrtve alkohola. Še večja pa je armada onih, ki ždijo za zamreženimi okni, na katerih čelu je vžgan, dasi nevidno — sramotni žig Kajna, ubijalca. Mladi so, močni, bili bi lahko v ponos svojih roditeljev in v oporo, a so jim v žalost in sramoto.

V marsikateri družini v mestu in na deželi vlada prestrašna beda. Bledi, shujšani obrazi o'rok pričajo o pomanjkanju in lakoti. Res, mnogokrat je kriva lakota in bede pomanjkanje dela, bolezen in delanezmožnost starih, a velikokrat pa tudi čezmerno pitje. Ves tedenski zaslužek gre sproti za alkohol v beznicah in oštarijah, po deželi pa v vinotočih. Doma pa jokajo otroci in prosijo: »Mama, kruha!«, a ga ne dobijo, ker ga je pogljal oče pijahec po grlu. Koliko družinskih tragedij, prepirrov, zakonske nezvestobe gre na rovaš demona alkohola! Čudno, skoraj neverjetno! Ni denarja za knjige, za časopise, a za pijačo še vedno dovolj. Ali ni to žalostno! Da, to je rak-rana na našem narodnem telesu, grd madež, katerega se moramo sramovati.

Veliko truda in žrtev so doprinesla naša katoliška prosvetna društva za povzdigo narodne prosvete. Ponosni smo lahko na dosežanje delo in uspehe. Kjer je razvito društveno življenje, kjer je mladina organizirana v katoliških prosvetnih društvih, tam tudi gostilna nima tiste privlačne sile, kakor drugod. Toda še večji bi bili ti uspehi, če bi bilo manj pijančevanja in manj gostiln. Alkoholik nima smisla za kaj višjega; mar mu je za resno prosvetno delo. Alkoholizem ubija tudi značaj človeka. Vsak pijanec je mevža, na katerega se ne more nikdo zanesti. Suženj je

svojih nagonov in strasti, slabič brez vsake volje. Kolika nesreča za posameznika, a še večja za narod, ako se uda temu zlu, zlasti še, ako je narod majhen, kakor je naš slovenski. Trezen narod bo tudi moralno trden, v njem je dovolj odporne sile proti vsem nepravilnostim. Nasprotno pa si pijančevanju vdano ljudstvo koplje grob v gospodarskem in narodnem oziru. Nikdar ne bo »na svoji zemlji svoj gospod«, ampak vedno le hlapec drugim.

Fantje, slovenski! Hočemo li dobro sebi, dobro svojemu narodu? Gotovo! Saj nam to zapoveduje božja zapoved. Vsak izmed nas se zaveda, da je dolžan svojemu narodu globoko ljubezen. Ta ljubezen pa zahteva od vsakega zavednega fanta-člana naših prosvetnih organizacij, osobito fantovskih odsekov, da se za ljudske potrebe in težnje vedno živo zanima in da ljudstvo opozarja na njegove napake in jih skuša odpraviti.

Zaman je ves napor naših prosvetnih in verskih organizacij, dokler bo alkoholizem neovirano uničeval sproti naše prosvetno delo. Ne bo med ljudstvom smisla za združništvo in gospodarsko združevanje, dokler bo gostilna stalno zatočišče in zbirališče našega ljudstva, zlasti mladine, dokler bo služila demonu, rušilcu vsake skupnosti in napredka. Zato na delo, da zbrisemo grd madež, ki kazi naše dobro slovensko ljudstvo. Utirajmo ljudstvu nova pota. Širimo med svojimi tovariši smisel za zmernost in za treznost, in s tem seveda tudi za varčnost. Skrbimo predvsem, da bodo prazniki in nedelje res Gospodov dan, da se ne bodo skrunili z nezmernostjo in krvavimi zločini. Nihče ne brani, da si privoščiš kozarček ali dva, samo da ostaneš trezen, kakor poje nepozabni Slomšek: »Po pameti ga pijmo, da pamet ne zgubimo, kak grdo bi blo, ne znati kam damo.« Zastavimo ves svoj vpliv v to, da bodo tudi naše prireditve na višku. Delo za streznjenje naroda je ne samo veliko kulturno, ampak tudi socialno delo. Fantje, bodite propagatorji treznostne ideje. Napovejte neizprosno boj surovosti, ki izvira iz pijanstva!

Nazaj v planinski raj . . .

(Povest o boli slovenskega človeka.)

(Dalje.)

IX.

V pondeljek zjutraj je odmeval zvok tvorniške sirene kakor običajno. In kakor vedno prihajajo iz vseh strani delavci v skupinah in posamič. Toda ne prestopijo tvorniškega praga, četudi so vrata na stečaj odprta. Vrtar je v sila nerodnem položaju; buli svoje oči v delavce, ki nočejo na tvorniško dvorišče, in ne ve, kako bi se obnašal in kaj bi napravil. Tudi orožniki so že ob vhodu in vršijo svojo službo. Na vrhu pušk bleščijo bajonet. Pogledi delavcev pa se osredotočajo na okna poslopja, kjer stanuje gosposka in kjer se srečujejo s pogledi tvorniškega ravnatelja, ki motri življenje tam spodaj. Prvi, ki je prišel k tvornškemu vhodu, je bil gospod Lojze. Tam stoji ob vhodu in opazuje delavce. Zadovoljstvo čuti v sebi. Sedaj spregovori besedo s tem delavcem, sedaj z drugim; zopet potem se obrne do orožnikov in naveže kratek razgovor. Naenkrat obstane njegov pogled na Martinu in Mihi, ki se bližata vhodu; ne ugajata mu moža. Oba imata na sebi zamazano in ponošeno obleko, ki jo imata ob delavnih dneh; ne govorita ničesar, ampak nemoteno kadita pipo in mirno korakata proti množici delavstva ob vhodu. Skozi gresta naravnost proti vhodu, ne da bi le mignila s pogledom na to ali ono stran. Tedaj se pojavi pred njima Tončka, ki vzklikne:

»Martin, ne delaj tega; pameten bodi, saj ti nič ne koristi! Nikomur ne moreš s tem koristiti. Vsaj ti, Miha, bodi pameten in mu prigovarjaj, naj ne gre na delo.«

Toda niti Martin niti Miha ne zineta besede, ampak mirno nadaljujeta svojo pot.

Tik ob vhodu na tvorniško dvorišče jima stopi nasproti Lojze s široko razprostrtimi rokami:

»Ali sta zblaznela? Na delo gresta? Ali vama nisem povedal, da danes ni dela?«

Tedaj odvrne Martin z odločnim glasom:

»Ti si nama res povedal, da danes ni dela. Toda tukaj ima govoriti samo ravnatelj in on ni nikdar razglasil, da danes ni dela. Kar pa ti pripoveduješ in razglašiš, to se na ju prav nič ne tiče.«

Tončka plane še enkrat do njiju, objame Martina in prigovarja s prosečim glasom:

»Treba je, da si premisliš, dragi moj Martin; to bo vendarle Lojze boljše vedel, kakor jaz, ti ali Miha. Obrni se, Martin, prosim te lepo: vrni se domov!«

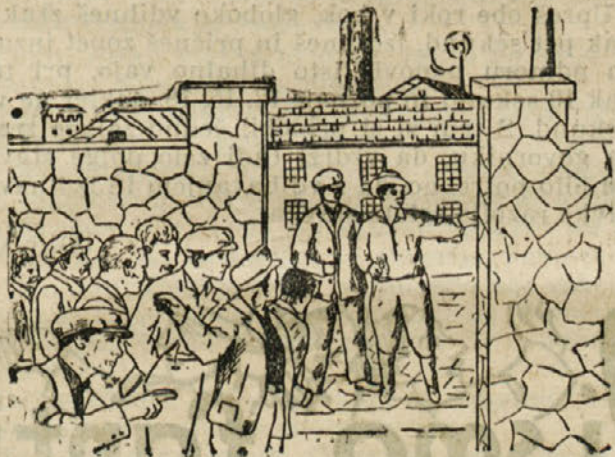
Vse je bilo zaman; s ponosnim korakom sta vkorakala Martin in Miha na dvorišče; vratar je brž odskočil, kakor da bi ga bil nekdo sunil pod rebra. Gleda Martina, potem Miho in potem upre svoj pogled še v neko tretjo osebo, ki jima sledi na tvorniško dvorišče — Lenčka.

Vsi trije obstanejo sredi dvorišča in gledajo okoli sebe. Nikogar ni, ki bi jim dal dela, kakor je vsak dan dodeljeval posel gospod Lojze. Zgoraj je odprl ravnatelj okno in z začudenim pogledom ošinil trojico sredi dvorišča, potem pa zopet zaprl okno. Tako stojijo vsi trije že precej časa tukaj in se ozirajo proti dvoriščnim vratom, kjer stojijo delavci in sredi med njimi gospod Lojze. Temen in grozeč je njegov pogled. Poleg njega Tončka z objokanimi očmi.

»Poglejte te kište tukaj; stran jih bomo spravili.«

Kup kišt je stal tankaj, praznih in slučajno ter vsevprek na kup vrženih. Na zadnjem koncu dvorišča pa so celi zidovi lepo nakladanih kišt.

»Tudi te spadajo tjakaj«, je menil Martin in že sta si z Miho pričela vihati rokave. Kišto za kišto spravljata na drugi konec dvorišča. Počasi, mirno in vztrajno. V notranjosti tvorničnih prostorov pa je Lenčka pridno na poslu. Pometa in briše prah, dasiravno so bili prostori še v soboto počiščeni in ni bilo za to delo prave potrebe.

Ob enajstih sta s prekladanjem gotova. Kaj naj sedaj delata? Zunaj pri vratih še stojijo nekateri mlajši delavci; večina je bila med tem že odšla in tudi Lojzeta in Tončke ni bilo več tamkaj. Tisti, ki so stali tam pri vhodu, pa so dvigali pesti proti Martinu in Mihi ter jima grozili. Tedaj se obema približa tvorniški ravnatelj.

(Dalje sledi.)

Slavica Horvatičeva:

Slika bede...

Bled je bil zasanjen v srebrno mesečino poletne noči. Blagoslov miru in pokoja se je dotaknil s svojo blagoslovljeno roko od dnevnega dela utrujenih človeških src... Še slavček se je oglašal v bližnjem grmu ob jezeru, kakor da poje uspavanko božji naravi... Vsakega je poljubil večer s poljubom miru, vsakemu je odvzel težo preteklega dneva. Le ubogemu dekletu je polnil dušo nemir in strah, ko je stalo sredi te lepe noči pod milim nebom, brez doma, sredi tujih ljudi, ki so záprli pred njo svoja srca...

Pred mesecem je bilo, odkar jo je brezsrčni nadzornik pognal iz službe. Da bi njegova kontoristinja verovala v Boga, to je poniževalo njegov človeški ponos! Ponujal ji je visoke svote denarja, samo da se odpove Njemu, ki mu je že zdavnaj odpadel on in se posvetil svojemu bogu: denarju, uživanju in strasti...

Dekle je trpelo; težke boje je bojevalo: ostati zvesta svojemu Bogu in ne izgubiti oni skromni dinar, prepojen s skritimi in bridkimi solzami, ki ji je ga dajal človek, da vzdrži sebe pri skromnem življenju. — Toda videlo je, da gre za odločitev: ali Bog, ali denar! Dekle je zbralo svoje poslednje moči, pognalo podlemu človeku ponujeni denar pod noge in zbežalo v temno noč...

Mesec dni že tava okrog in išče službe, toda tujki nikdo ne zaupa, vsak jo hladno odslovi.

Pred tednom je prodala zadnji drag spomin svoje rajne mamice, da se vsaj za silo oprosti svoje onemoglosti...

To noč pa stoji pod nebom in le zvezde gledajo v njeno razdvojeno dušo... »Da bi šla od hiše do hiše in prosila milodarov... tako mlada... saj me ljudje ne bi razumeli...« Že vnaprej vidi, koliko ponižanja bi jo čakalo na tej poti; že samo tej misli se upre njena mlada ponosna duša! »Ne! Samo tega ne! Reši me, Marija, na kakoršenkoli način!«

Utrujena hoče leči pod bližnji grm ob jezeru, da ondi prespi noč in vsaj za hip pozabi svojo usodo... Kar zagleda, da je h grmu pripet čolnič in sklene, da povese čez jezero in zaprosi tajinstvene prostore otoške cerkvice za zavetje...

Že vesla po jezeru in kakor otroku v skrbnem naročju materinem ji stopa sedaj na oči spanec, onemoglost jo premaga in zgrudi se v jezero...

Tako je Marija uslišala dekletovo prošnjo in rešila to mlado življenje temne bodočnosti...

Smreka nosi srečo.

(Konec.)

Dan pred Božičem je pripeljal oče Kovač Andreja iz bolnišnice. Sam je šel ponj in prosil zdravnika, ki se je obotavljal, naj mu ga pusti domov, da bodo doma skupno praznovali božičnico. Obljubitni je moral, da ga ne izpusti iz postelje in iz sobe, dokler ga zdravnik sam še enkrat ne preišče in da dovoljenje, da sme vstati. Rad je obljubil oče vse, kar je zdravnik zahteval, samo da je mogel pripeljati materi domov sina za praznike.

V mraku svetega večera je ležal Andrej v svoji sobi, njegovi bratje so bili zbrani pri njem in mu pripovedovali, kaj se je vse prigodilo v vasi — odkar njega ni bilo.

Ko je odzvonilo Avemarijo, je vstopila v sobo Anka in poslala fante ven. V rokah je držala zavitek, ki ga je ponudila bratu z besedami:

»Andrej, tu imaš darilce za praznike!«

»Od koga?« je vprašal Andrej z napeto pozornostjo.

»Poglej, pa boš vedel, od koga!«

Odvil je papir in držal v rokah lepo škatljo, ki je bila prevezana s svilenim trakom. Razvezal je trak in odprl škatljo. Dvignil je iz nje precej velik smrekov vršiček, ki je imel na spodnjem delu steblo povezano s svilenim pentljo. Spoznal je v tej pentlji svilen ovratno ruto, katero mu je bila darovala Minka pred letom za ofer in ki jo je med boleznijo dal vrniti po Anki. V siju sveče, ki jo je Anka prižgala, so zablesteli na vejici trije obeski: dva pozlačena smrekova vršička in nov zlat prstan. Vršička je spoznal po obliki: pred letom jih je dobil od Minke v izjavo ljubezni in zatrdilo zvestobe. Prstan je bil še čisto nov in je imel lepo rdeče oko, prav podoben je bil tistemu, ki ga je bil on daroval svoji nevestici prvi dan majnika, samo nekoliko večji je bil.

Med temi obeski se je na zlati nitki vrtelo belo pisemce. Ko ga je odprl, je padla iz ovitka lepa karta, okrašena s smrekovo vejico in spodaj je imela tiskano voščilo: »Srečne in vesele božične praznike!« Pod tem voščilom pa je stal pripis: »Dokler bo smreka zelena, Ti bo moja ljubezen zvesta in Ti ostane čista, kakor samo čisto zlato! — Tvoja Minka.«

»Minka!« je zaklical Andrej v radostnem in blaženem presenečenju.

Na njegov klic so se odprla vrata in Minka, ki je s trepetom čakala v sosedni sobi, je prihitela k njemu — zvesta nevesta k svojemu ženinu.

»Minka, se ne sramuješ pohabljenega ženina!« ji je zaklical Andrej.

Ona je odtrgala s trepetajočo roko prstan z vejice in ga nataknila njemu na prst. Ko mu je stisnila roko, je videl, da blesti na njeni roki prstan, ki ji ga je bil daroval v maju. Objel jo je in brez besed sta si vpricho Anke s prisrčnim poljubom in v tem svetem večeru obnovila prisego zvestobe in ljubezni. — Zvezda pred letom na sveti večer

Anka je pritrdila nad bratovo posteljo smrekovo vejo, ki jo je prejel od Minke v dar. Tako je imel tudi on v svoji

bolniški sobi božično drevesce, ki mu je bilo ljubše, kakor vsa druga, kar jih je že videl v življenju.

O pustu je bila poroka. Ponosno je stopala Minka pred oltar s svojim ženinom, ki je bil pokazal, da je pripravljen darovati svoje življenje za svojega očeta in ki se je hotel odreči svoji življenski sreči samo zaradi nje; zanj pa ni bilo na svetu sreče brez njega. Ni mislila na to, da ima njen ženin nekoliko pohabljen nogo, ampak mislila je le na to, da ima človek zlato srce in da zasluži vso ljubezen in zvestobo.

Ko so bili ženini v cerkvi, se je na trgu pred cerkvijo zgodilo Kramarjevemu Alfonzu nekaj precej neprijetnega. Posmehoval se je bil na glas kruljavemu ženinu. Dva fanta sta ga prišla pod pazduho in ga odvedla s seboj. Na samem in tihem sta ga tako pretepla, da se je ves pokvečen potegnil domov.

Pred nevestinim in ženinim domom so bili postavili fantje po dva visoka smrekova mlaja in jih okrasili s trobojnicami. Zato so bili zvečer povabljeni na kozarec vina. Prav dobro so se imeli in se smejali Alfonzovi nezgodi, ki se je bila raznesla po vasi. Nesrečen propadli ženin!

Teta Mreta je pripovedovala gostom svojo pravljico, da smreka nosi srečo.

Andrej in Minka sta se gledala in si smehljala nasproti. Njiju svatovski šopek je bil bel nageljček in za podlago — smrekov vršiček.

Dalje.

Že v poslednjem pismu sem ti, dragi prijatelj, omenil, da bom v naslednjem opozoril na drugi važni činitelj: obvladovanje glasu. Ali si kedaj pomislil, od česa zavisi učinek izgovorjene besede in govora? Od mnogih okoliščin. Toda ena med najglavnejšimi je brez dvoma lepozvočje in lepota govorjene besede. Kakor se posamezniki ločujejo po obraznih potezah in postavi, tako se razločujejo tudi po posebnosti svojega glasu. Dejstvo je, da bi ne mogli najti dveh, katerih glas bi bil istozvočen, istobarven. Lepozvočje in barvitost glasu sta torej potemtakem dar prirode. Pri različnih narodih sta temeljne razliknosti. Germanski narodi imajo krepek glas; tatarski narodi pa jih v tem še prekašajo. Njih glas je najsilovitejši od vseh narodov. Preostali evropski narodi imajo povprečno svetle glasove. Glas Kitajcev in Japoncev je presenetljivo slab in to po jakosti, obsegu in barvi. Lastnosti, ki jih mora imeti lep glas, so: čistost, prožnost, izdržljivost, jakost in blagozvočnost. Čistost glasu si pridobiš na najenostavnejši način z dihalnimi vajami. Pravilno dihanje je za govornika najvažnejše poglavje, v kolikor gre pri tem za ozire na telo. Pravilno dihanje je sploh predpogoj za izdržljivost. Razen tega je takšno pravilno dihanje največjega pomena za razvitek pljuč

in prsnega koša. Vdihljaji morajo biti rahli, mehki, široki. Nikar preglobokih vdihljajev, sicer se ti lahko zgodi, da zadobi tvoj glas prizvok kriččnosti. Mnogi menijo, da je treba pričeti z novim stavkom po izdihanju. Toda to mnenje je, dragi moj prijatelj, povsem napačno. Za govorjenje so potrebna polna pljuča, v katerih je pravcata zaloga svežega dobrega zraka. Iz izkušnje ti lahko povem sledeče: nemalokrat se mi je prigodilo, da sem v svojem govoru pričel daljši stavek, potem ko sem si s temeljitim izdihljajem izpraznil pljuča, pa sem že po prvih dveh besedah začutil, da moram zopet zajemati zrak. In to je sila nevšečna motnja pri govoru. Vedno se ti pa to lahko zgodi, če se poslužuješ predolgihih stavkov, t. j. takozvanih »perijod«, ki jih pa radi nedostatka zraka ne zmored, radi česar moraš razbijati stavek z vedno novimi vdihljaji. Otrok in človek slabjše razvitega telesa napravita v minuti 26 vdihljajev; krepkejši razviti odrasli pa 16 do 20. Ves smisel dihalnih vaj je torej v tem, da se privadiš v minuti manj številnim, toda zato globljim ter izdatnejšim vdihljajem. S tem boš razpolagal z izdatnejšo zalogo vdihanega zraka, ki ga pa moraš sila gospodarsko in previdno črpati. Pomni pa, da ne zajemaš novega zraka, kadar ti je stara zaloga pošla, ker je potem prepozno in že moraš hladatai po zraku, kar dela sila neugoden vtis. Ta vrstitev vdihtavanja ter izdihavanja mora biti enakomerna, mirna in nemotena. Dobrega govornika kakor tudi pevca ne smeš niti videti, da diha, in tudi ne slišati. V zmernih oblikah izvedene dihalne vaje pa prenese vsakdo. Te dihalne vaje vršiš lahko čisto enostavno. Upreš obe roki v bok, globoko vdiheš zrak va-se, držiš zrak pet sekund, izdihneš in pričneš zopet inzova. Po kratkem odmoru ponoviš isto dihalno vajo, pri tem pa držiš zrak 10 sekund in pozneje 12, 15, 18, dokler ne vzdržiš na 20 sekund. S tem si si pridobil čedno zalogo zraka, ki omogoča govorniku, da vzdrži tudi zelo dolge stavke, ne da bi mu bilo potrebno, da z vdihtavanjem in izdihavanjem sredi stavka razbija celoto stavka.

Dalje sledi.

Tone: **Prijatelj, odpri oči!**

(Dalje.)

V zadnjem svojem pismu, dragi moj, sem Ti vsaj na kratko pokazal, kako visoko so cenili naši fantje svoje dni delo po raznih društvih in kako močno je razširjeno društveno delo po vseh kulturnih državah dandanes.

Človek si nehote stavi vprašanje: Zakaj pa fantje dandanes ne marajo dosti za društveno življenje?

Govoril sem že velikokrat o teh stvarih s fanti samimi in dobil sem vtis, da se fantje boje, da bi kot člani kakega prosvetnega društva ne mogli biti več tako svobodni, prosti, da bi kot taki veliko zgubili na svojem fantovskem veselju.

Da si bova na jasnem glede tega, Ti hočem izpregovoriti par besed o svobodi in fantovskem veselju: danes nekaj o fantovski svobodi.

Lepo, razveseljivo je to od Vas, fantje, da hočete biti svobodni; vsak človek si svobode želi in se bori za njo. Srečen, kdor je res svoboden. Prav zadovoljen bi bil, ako bi bili zares svobodni tudi vsi naši fantje. Sicer naši fantje mislijo, da so svobodni, saj zato se tudi boje za svobodo, češ, da jo bodo v društvu izgubili. Pa žal, prijatelj dragi, da je ta fantovska bojazen tako neutemeljena. Bojite se, da boste svobodo zgubili. Toda kako? Dragi moj, ali moreš zgubiti kaj takega, česar nimaš? Tako je tudi s fantovsko svobodo. Fantje, svobode ne morete v društvu izgubiti, ker taiste nimate. Fantje, danes zares niste svobodni!

Svoboden je tisti, ki zna kaj resno misliti in ki po tem tudi dela tako, kakor sam misli, da je najbolje, brez ozira na to, kaj mislijo drugi; tisti, ki se ne pusti vplivati od kake druge strani, je svoboden, samostojen. Seveda je ločiti svobodo, samostojnost od trmoglavosti. Ali se tudi Vi

fantje danes ne pustite vplivati drug od drugega? Še daleč ne! Joško, fantje se danes niti ne zavedate, kako zelo stojite pod vplivom fantov-kolegov in tudi drugih. Še le po daljšem, resnem sodelovanju v kakem dobrem društvu se bo Vaša volja toliko utrdila, da boste mogli reči, da ste res svobodni, od drugih neodvisni, da se ne boste pustili slepo voditi od kogarkoli.

Da boste mogli biti svobodni, je treba, da si utrdite voljo, treba je pa tudi izobrazbe duha; še le ko boste umsko zadostno izobraženi, se boste mogli uspešno upirati raznim vabam, s katerimi Vas hoče kdorkoli zapeljati kar na slepo kamorkoli že; še le društvo Vas bo naredilo svobodne, samostojne.

Danes mislite, fantje, da ste svobodni, ako morete zvečer na vas in po vasi robantiti tje do polnoči ali še čez. A v resnici greste vsak večer po vasi le zato, ker niste svobodni. Marsikateri fant bi tako rad ostal doma, se vlegel hitro k počitku — saj po celodnevem napornem delu ga je res potreben — pa ne gre počivat, ker nima prave lastne volje, ker stoji tako zelo pod vplivom fantov-tovarišev. Boji se, da bi ga drugi ponočnjaki smešili, se norčevali iz njega, zato gre raje z njimi na vas, v gostilno itd. Drugi dan treba na delo. A počitka je bilo premalo. Fant misli, se kesa in sklence zanaprej živeti drugače. »Osel gre samo enkrat na led«, pravijo. Fantje pa? Kolikorkrat se da. Zjutraj je sklenil fant zvečer ostati doma in se odpočiti, pa pride večer in že ga potegnejo drugi fantje na vas! Ali je to svoboda, samostojnost? Saj caplja za drugimi kot kak kužek! Taka fantovska svoboda ni svoboda!

Pojdi, Joško moj, v društvo, to Te bo še le napravilo svobodnega, odločnega in junaškega.

Tudi s hrabrostjo se fantje kaj radi postavljajo. Ali so res junaki? Kaj še! Nekaj jih je res močnih po volji, a večina so strahopetci, siromaki, ki nimajo moči, da bi se uprli raznoterim slabostim, da bi opozorili svoje tovariše na njih slabe navade in jih skušali spraviti na pravo pot življenja. Kaj še! Med seboj že govorijo, kako je ta ali oni slab, hudoben človek, a da bi mu kdo kaj rekel! Ne. Nasprotno, še slede mu, slepo gredo za njim in polagoma okužijo sami sebe ter se povsem izpridijo. To so junaki, to! Bog nas jih varuj!

Dokler hodiš, prijatelj, samo za drugimi, ker oni tako hočejo, nisi in ne moreš biti svoboden.

Tako je, dragi moj! Otresi se zmot, odpri oči in se osvobodi vezi drugih ter postani svoboden v pravem pomenu besede.

Živel!

Tone.

Med fanti na Donački gori. Večkrat sem opazoval, ko sem bil še doma v Slov. goricah kot otrok, daleč tam v ozadju gorovje s tremi vrhovi. V svoji otroški naivnosti sem bil trdno uverjen, da je to Triglav. Šele, ko sem se v šoli podrobneje seznanil z zemljepisjem, sem doznal, da je to Donačka gora ali Rogaške planine, kakor so jo imenovali doma. Veljala je za precej zanesljivega vremenskega predroka. Niso se ozirali na Pohorje, ki nam je bilo takorekoč pred nosom, ampak na Rogaške planine in so rekli: »Dež bo, Rogaške planine niso čiste.« Navadno je obveljala njihova vremenska napoved. Pozneje, kot odrasel fant, sem se čestokrat oziral na Donačko goro, zlasti pred našimi fantovskimi nastopi ter ugibal, bo li vreme držalo ali ne. Vedno sem si želel, da bi imel priliko priti na Donačko goro, da bi od tam opazoval lepoto naše ljube slovenske zemlje in pa, da bi obiskal skriti biser, ki se skriva med Bočem in Donačko goro — Rogaško Slatino. Lansko leto se mi je prvič nudila prilika, da sem stal na pobočju štajerskega Triglava — Donačke gore. Skromna je bila četica, ki se je utaborila takrat na vrhu, pet nas je bilo. Prišli smo na vrh, hoteč zažgati kres — toda na žalost nobeden ni gleštal niti ene vžigalice. Kresati pa tudi ni znal nobeden. Tolažili smo se z mislijo, bo pa drugič boljše. Krasen razgled raz Donačke gore me je očaral. »Še pojdem na njo« sem sklenil sam pri sebi. — V soboto dne 11. junija je organiziralo šmarsko fantovsko okrožje izlet na Donačko goro. Prijatelj Polde me je povabil, da pridem. »Pridi«, mi je pisal, »boš videl, koliko nas bo, pa kres bomo zakurili.« Kdo se bo ustavljal vabilu? Šel sem, nekoliko pač radoveden, koliko jih neki bo na izletu, še bolj pa seveda, če bomo prišli zopet vsi brez vžig-

galic. »Ob sedmih zvečer moramo biti vsi na vrhu«, se je glasilo povelje tovariša Polda, ki je prevzel organizacijo izleta, da bomo opazovali solnčni zaton. Toda, kakor je že navada ob takih prilikah, solnčni zaton smo zamudili. Na vrh smo prišli, ko se je solnce že davno skrilo za gorami. Ko smo prišli na vrh gore, nas je čakalo prijetno presenečenje. Fantje iz Zetal pod vodstvom g. kaplana Žolnirja so nas prehiteli ter nas z veselim vriskom in petjem pozdravili. Vedno več in več nas je bilo. Prišli so razen fantov iz Sv. Križa še fantje iz Rogatca, Stoperc, Sv. Florjana in Sv. Roka ob Sotli. Kmalu bi postalo pobočje gore premajhno. Vriskanje in petje iz stoterih grl je donelo v dolino proti Rogatcu in Stopercam, tja proti Rogaški Slatini. Fantovsko solnce luna je zvedavo zrla na to razborito fantovsko krdelo polno zanosa in svežih še neizžrpanih sil. Ob deklamaciji tovariša Poldeta »Kres« je mogočen plamen s tisočimi iskrami švignil kvišku ter razsvetljeval golo pobočje Donačke gore. Daleč tam v daljavi proti Mariboru, Pragerskemu, Ptuj in Ormožu je migljalo nešteto lučk — električnih žarnic, toda kaj vse to v primeri z mogočnim kresom, ki je gorel na gori! Nehote sem se spomnil časov, ko so tudi po naših hribih in gorah goreli kresovi in s svojim krvavim žarom oznanjali zbeganemu ljudstvu: »Sovražnik je v deželi!« In danes? Na misel so mi prišli verzi pesnika:

»Bratje moji, mi smo kres žareči.
V nevarnosti je danes domovina,
sovražnik njen je hujši od Turčina,
vzeti hoče nam zaklad najdražji
vere svete, čednosti poštenja ...
naklepe kuje v zvitosti sovražji,
zaklel se je, da prej ne jenja.«

A četudi, saj v mladini gori ogenj navdušenja, ona je pripravljena, da čuva in brani dragocen biser, izročen od naših prednikov kot najdražjo dedščino. Ta ogenj je mogočnejši in trajnejši od vseh kresov. — Naglo so tekale nočne ure. Kdo bo mislil na počitek v družbi vesele, razigrane mladine? Pesem za pesmijo je donela v tiho noč, vmes pa glasovi poskočne harmonike in prešerni vrisk krepkih fantov, še g. Lojze iz Sv. Križa je uspešno tekmoval z njimi, kdo bi si mislil, da ima tako krepko grlo! Zarana, nekateri že v temi, smo prelezli vse pobočje Donačke gore. Ob prvem svitu solnca smo čepeli čisto na koncu pobočja na strmi pečini. Lepo je bilo videti, kako se je počasi dvigala mogočna solnčna obla in so njeni žarki pozlatili vrh za vrhom in so prodrli tudi v vasi, ki so ležale v dolini. Krasen je razgled iz Donačke gore na vse strani. Daljnogled roma iz roke v roke. Štejemo številne cerkve, ki tako zgovorno pričajo o vernosti naših prednikov in nas obenem tudi opominjajo, da naj bomo vredni njihovi nasledniki. S pesmijo »Hej Slovenci« se ločimo od Donačke gore ter pohitimo k Polajžarju pod Donačko goro, kjer nas je že čakal zajutrak, ki nam ga je pripravila dobra Polajžarjeva mama. Na strmih hribu je Polajžarjevo domovanje. Voz se sploh menda ne da uporabljati, vse treba natovariti na hrbet in na hrbtu nesti domov. Pa saj so Polajžarjevi fantje močni, pa tudi pridni. Kres na Donački gori je bil njihovo delo. Toda, ker je nedelja, Gospodov dan, je treba misliti tudi na sv. mašo. Hitro se podamo od Polajžarja k cerkvi sv. Donata, nad katero skrbno čuva cerkveni ključar Polajžarjev oče. Sveto mašo in pridigo je opravil g. žetalski kaplan Žolnir. Visoko na nebu je že stalo solnce, ko smo se poslavljali. Še nekaj pristrčnih besed zastopnika fantovske podzveze iz Maribora, še ena fantovska pesem, potem pa smo šli narazen s trdim sklepom, vse storiti za razvoj naše prosvetne organizacije, za duhovni in prosvetni napredek našega ljudstva in pa, da se drugo leto zopet snidemo na štajerskem »Triglavu«. — M. Geratič.

Fantje, videl sem srečo... Kot fant-vojak sem se pred leti nahajal na vrhu najvišje makedonske gore z imenom »Rujan«. Sama mi je obstala noga... Tik pod vrhom na drugi strani zagledam množico ovc, ki so se pasle v tesni bližini druga poleg druge. Bilo jih je nabrž dvesto, menda celo tristo. Njih belina je bila lepša in čistejša od novopadlega snega. Brezdvomno — lepši in čistejši pa je bil majhen fantek, dvanajst, morda trinajst let star. Opiral se je na dolgo pastirsko palico in počasi stopal sredi ovac. V naročju je nosil najmanjše jagnje in ga ves srečen stiskal

na svoje srce. Kot stražnik je ponosno stopal poleg njega velik pes, ki je zvesto čuval pred sivim volkom — nedolžno in mnogoštevilno planinsko družino... Solnce je sipalo nebroj zlatih žarkov na fantkove zlate kodre. Zazdelo se mi je, da žari v sredi belih jagnjet svetniška glorijska okoli njegove drobne glave... Čutil sem solze v očeh, ko sem gledal tukaj na zemlji rajsko blaženost. — Kakor zamaknjen premišljam: »Ali bi mi fantje in sploh današnja mladina, ki tudi stremi za tem, kar je vzvišenega, lahko mirno in brez strahu vzeli v svoje naročje najmanjše jagnje, ki ga je čuval ta fantek na svojem srcu...« — Ubral sem počasi svojo pot. In duša mi je bila polna ene same misli: »Glejte, fantje slovenski! Visoko v gorovju videl sem srečo, ker sem videl — nedolžnost...« — Svoimir Slovenjegoriški.

Vzornemu slovenskemu fantu v spomin! (Lojzku Ertlu v št. Janžu na Dravskem polju, utonil v Dravi dne 27. julija 1932.) Oh, kje si Lojzek ti? Ni te več! Skrile so se tvoje smehljajoče oči, utihnil tvoj resni glas. Zakaj si odšel tako mlad? Komaj 18 let star. Šumeči valovi Drave so ti zapeli smrtno pesem in ti izkopali prerani grob. Ko si vročega julijskega popoldne po končanem delu ves vesel in židane volje hitel k Dravi, da ohladiš svoje razgrete ude, nisi slutil, da že čakajo hladni dravski valovi nate, da strejo tvoje mlado življenje in ti pripravijo mrzli grob. Brez slovesa si odšel nepričakovano, pa bil si pripravljen. Ljubil si Boga in svoje domače. Rad si hodil v cerkev in pogosto si prejemal sv. zakramente. Živel si kratkih 18 let, pa nisi iskal posvetnega veselja, ampak tisto veselje, ki ne mine. Tvoja duša že uživa neminljivo veselje, na šentjanžkem pokopališču pa se dviga nov grob, ki kliče tudi nam: Bodite pripravljeni, ker ne veste, kdaj vas pokliče Gospod. Lojzek dragi! V svojih molitvah se te bomo spominjali vse dni in Boga prosili, da bi bilo nekoč veselo naše svidenje s teboj!

Iz popotne torbe. Nahajam se na službeni poti pri Sv. Antonu v Slov. goricah. In glej! Na Društvenem domu zapazim, da plapolata zastava. Kaj to pomeni? Približa se mi starejši fant ter mi razodene, da danes (bilo je 17. julija) vprizori fantovski odsek igre »Repoštev«. Hm, fantje igrajo, pojdem tudi jaz pogledat! In res, hitrih korakov stopim v dvorano. Kaj vidim? Občinstvo, ki ga je bilo za današnje razmere zadostno število, se vede lepo mirno, vljudno ter disciplinirano, da je biti veselje v taki družini. Stopil sem malo bolj v ospredje. Zvonček! Tiho! In zastor se je dvignil. Prizori dobro nastopajočih igralcev so se lepo vrstili preko odra, drug za drugim. Kot ljubitelj dramatike se med odmori spoznam z igralci. Njih pomenki so kakor blagodejna rosa, ki na novo poživljajo društveno-fantovske vzore. Bil sem vesel, da se nahajam v takšni družbi. — »Ali nimate nobenih ovir?«, sem jih vprašal. — »O, imamo jih veliko od vseh strani«, mi odgovori fant igralec z naočniki in dolgo brado. »Toda mi se ne oziramo na zapreke, stavljene nam na pot. V slovo zadoni večkrat lepa pesmica in pozabljen je ves trud, vse žrtve in na novo navdušeni se vrnemo na svoje domove. Večje upanje v boljšo bodočnost pa stavimo sedaj, ko smo dobili vnetega in mladinsko ljubelega g. kaplana. Uvideli smo že sedaj, da bomo lahko z veseljem, s smehom v očeh in pesmico v srcu skupno delovali.« Tako je in nič drugače. Kar prehitro mi je potekel čas v družbi teh fantov. Zopet nadaljujem svojo pot, in v srcu spoznam, da se trdno oklepajo krščanskih načel in gojijo zvesto ljubezen do tistih dveh besed, ki morata biti sveti vsem Slovincem: Bog in domovina. — Popotnik R....v.

Glas fanta-vojaka. Domotožnost in spomini na fantovsko društveno življenje v Sloveniji mi je nasvetovalo, da se oglasim od vojakov z Niša, čitateljem in ugankarjem »Našega doma«, kot vztrajnim delavcem za povzdigo kmetsko-krščanskega ljudstva. Kako je življenje pri vojakihi v prvih mesecih rekrutovanja Vam ne bom opisoval, kajti glavne vrline vojaka-rekruta so, da je hraber, poslušen, požrtvovalen, srčen, veren itd. Da je pa vse to mogoče, je potrebna mati vzgojiteljica vrlin: stroga vojniška disciplina, ki dela pri vojakihi red, kar je predpogoj dobre vojske. Kajti vojniški karakter mora biti čvrst, postaven, svet in odprt. Kdor se ravna po teh načelih, postane dober vojak, da je vedno pripravljen se žrtvovati. Težko se je privaditi vsemu temu novemu življenju. Vedno uhajajo spomini na rojstni kraj in dom, katerega ve človek ceniti še le takrat, ko se poda v tujino. Je pač tako. Nekateri se počutijo dobro, posebno če ni v denarni krizi, drugi zopet slabše radi slabega zdravja,

zopet oženjeni možiki — večinoma Srbi in Hrvati — se pritožujejo, da jim je dolgčas za ženami, ki so siromaki morali zapustiti celo obitelj in iti k vojakom. A kaj pa mi Slovenci? Po številu nas je precej. Toda vsi razkropljeni po raznih redih vojske v Nišu. Korajža pač velja, pa se dobro odreže ali pa odbije. Čestokrat se zberemo in spominjamo svojih preteklih veselih dni s popevanjem slovenskih pesmi. Na ta način nam kmalu poteče prosti čas v dobrem razpoloženju, katerega smo bili vajeni v krogu svojih prijateljev v domačem kraju. Saj Slovenec je znan kot vesel narod. Zato nam naši kolegi prav nič ne zavidajo, ampak z veseljem poslušajo slovenske pesmi. Slovenska pesem, večno lepa. — Ponkovičan, sedaj v Nišu.

Fantje nastopijo. Štafetni tek skozi Slovenijo, o čemer smo že pisali, se je moral preložiti na nedeljo dne 11. sept. Zaključek štafete je na Slomškovem grobu, kjer bo primeren nagovor. Ob tej priliki bo po štaf. teku v Mariboru na Livadi lahkoatletsko tekmovanje v metu krogle, teku na 200 in 150 metrov in skoku v višino in skoku v daljavo. Mariborska fantovska podzveza razpisuje poseben pokal, ki ga prejme tisti krožek, katerega člani si v omenjenih lahkoatletičnih panogah priborijo največ točk. Tudi bodo za tiste, ki bodo v posameznih panogah dosegli prvo mesto, določena skromna darila. Pokal je prehodni in ostane v trajni lasti odseka še le po trikratni zaporedni zmagi ali petkratni zmagi v presledkih.

Slovensko dekle

Lojzka Horvatičev

Dekleta, ne v tujino!

V tujini se duša izprazni, lepe sanje umrejo, veselje do življenja ugasne in mladost postane stara...

To žalostno pot gredo vsa naša dekleta, ki so se zatekla v tujino v slutnji, da tam najdejo svojo srečo. Šla so sveža in mlada, a tam v tujini, med mrzlimi stenami, umirajo stara...

Nekatere res žene borba za obstankom, da ohranijo svoje življenje vredno človeka (če ga sploh morejo v tujini), a mnoge zapuščajo svojo zemljo in svoj dom radi tega, da se izognejo žuljevim rokam in svoji priprosti kmetijski obleki, ki jim je postala neznosna, odkar jih je »razveselil« gosposki duh. — S takimi nepravimi željami bo dekle težko našlo zadovoljstva tudi v »gosposkih cunjah«. Ostalo bo pri vsem tem to, kar je: kmetijsko dekle!

Kadar človek iz napuha pizli po drugem poklicu, v katerega ga je postavilo življenje samo, takrat je zašel v največjo zmoto! Zanj se začne dolga in težka pot nezadovoljstva in nevolje nad samim seboj in nad življenjem!

Mogoče še se včasih oglasi dom, še se oglasi zemlja, ki si jo zalivala s svojim znojem, in dragi vrt, ki je pod skrbno nego Tvoje roke vzcvetel v en sam velik cvet — in tisti lepi, srečni spomini nedolžne mladosti, ki Ti jih je mogla dati le domača zemlja...

Mogoče še se oglasi v Tebi domotožje, spomin srečne in svete ljubezni Tvoje mamice, ki morda počiva že zdavnaj v hladnem grobu... In tedaj še se le zaveš svoje samote, svoje zgrešene poti... Nazaj več ne moreš; dostikrat ni maš za to sredstev in še večkrat se zgodi, da takrat zgubi dekle vase in v življenje vero ter se vrže v naročje umazanemu valovom življenja...

Vidi in prav od blizu čuti srečo, ki jo delijo drugi in se zaveda, da je tudi ona zanjo ustvarjena. Vse to vidi in trpi! Njena dekliška duša hrepeni iz te samote mrzlega življenja po iskrenem življenju ljubezni in umevanja... In dostikrat se zgodi, da ta njena lepa, plemenita dekliška čustva in hrepenenje zapečati črni greh... In potem je na koncu človeka vredne poti, na koncu svoje sreče in svoje mladosti.

Koga pač v srce ne gane žalostna usoda še tako mladega, a strtega dekliškega življenja v tujini! Kdo bi mogel

molčati, ki je sam zrl v žalostne oči in razbolelo dušo bitju, ki se je vrnilo s tujine, nazaj v domači kraj, vso strto, brez moči in brez smehljaja . . .

Minulo je leto, odkar je odšlo dekle v tujino veselo in zdravo, z lepimi sanjami, da najde čudežni bogat zaklad, s katerim bo pomagalo svoji stari, bolni in obnemogli materi. Plemenito je bilo v svoji duši in dobro — saj se je žrtvovalo za svojo mater!

Pred kratkim se vrne dekle domov; svoje matere ni našlo več žive: mirno in pokojno je snival njen blede mučeniški obraz sredi belih sveč in živega zelenja . . . Z neizrekljivo bolestjo je zrl v ta dragi obraz, v katerega se je ob poslednjem dihu utelešila vsa globočina materine ljubezni in bolečine, ko je umirala brez otroka na svojem srcu . . . Vse to je bralo dekle z mrtvega obraza materinega! Srce ji je stiskala nevidna železna roka in ga trgala v tisoč koscev — a oči so ostale suhe . . .

»Mamica, ne bo več dolgo, pa bova zopet skupaj . . .«, je zatrpelo dekle in omahnilo na materine mrtve prsi . . . Ko sem jo dvignila in ji hotela dati tolažilnih besed, se je zazrla z dolgim, žalostnim pogledom v moje oči in zašepetala: »Sestra, Ti ne veš, kako je človeku, ki mu je v tujini umrla mladost . . . Ne veš, kako je njemu, ki mu je umrla mati, ko je bil na poti k njej, da se ji izpove, da prejme iz njenih ust odpuščanje, silo materine vere — novo moč za življenje . . . Ti ne veš, kako je njemu, ki bo šel brez sorodne in umevajoče duše — čisto sam v življenje — med tuje ljudi, ki bodo videli samo njegovo mladostno zablodo, a nič solz in kesanja . . .«

Tako je trpeče dekle s solzami izlilo pred me vso revščino in trpljenje svoje mlade, uničene in kesanja polne duše . . . Danes pa je že tudi njeno srce brez želj in boli; smrtni angel je poljubil njeno od življenja razbolelo dušo in ji dahnil večni pokoj . . .

Tako je končala usoda ubogega dekleta, ki je v tujini iskalo kruha. Ni to samo en slučaj! Tisoč in tisoč naših deklet živi to življenje! Mlada in po življenju hrepenenja polna srca deklet tujina bridko razočara in nazadnje — pokoplje . . .

Katoliška prosveta

Širom lavantinske vladikovine bodo letos po vseh župnijah proslave 70letnice Slomškove smrti. Sijajno sta uspela dekliška tabora pri Sv. Roku nad Šmarjem pri Jelšah in v Nazarju. O obeh je že poročalo naše časopisje. — Dne 7., 8. in 9. avgusta je priredila mariborska Prosvetna zveza božjepotni izlet na Brezje, združen z istočasno zvezino skupščino, na kateri je v imenu mariborske Prosvetne zveze govoril drugi zvezni podpredsednik urednik dr. Fran Vatovec. Na Brezje je pohitelo 2530 mož in žena, pa tudi fantje in dekleta so bila zastopana v lepem številu.

Križarji in mil Ivan Vukina, župnik na Vinagori v hrvatskem Zagorju, neverjetno navdušen in agilen za sveto in narodno idejo, nas je že lansko leto, t. j. dne 17. majnika 1931, povabil, da se udeležimo njihove velike slavnosti. Blagoslovljali so svojo Križarsko zastavo in sicer prvo Križarsko zastavo v naši domovini. Mi si pač nismo mislili bogve kaj, tudi nam ni bilo še znano toliko o Križarjih, zato smo se pa tudi udeležili v prav majhnem številu. A ko smo dospeli do cilja, smo kar debelo gledali, kar mrgolelo je samih Križarjev, celo iz Zagreba. Vinagora je zelo ubožna župnija v gospodarskem oziru, a je v duševnem oziru daleč naokoli na prvem mestu. Cerkev stoji na krasni razgledni točki, obdana z močnim obzidjem, katero sprejema romarje z dvema kapelicama in stolpoma na predcerkveni prostor. Tudi mično in prostorno teraso z slikano razlago in napisi čudežev na Vinagori, s priprošnjo Vinagorske Matere božje ima to obzidje. V prijazni dolinici pod Vinagoro je trg Desinič, a malo višje dobro ohranjen grad, iz katerega je izšla Veronika Desiniška. Na Hrvatskem so Križarji to, kar smo pri nas v Sloveniji prosvetna društva (Prosvetna zveza), samo to je razlika, da so Križarji cerkvena organizacija. Vina-

gorsko križarsko bratstvo je bilo ustanovljeno 18. maja 1930. V enem letu obstoja so si že nabavili svojo zastavo. Društvo šteje: 70 članov, 6 pripravnikov in 34 naraščaja. Sestavili so si kroj, a jim je bil prepovedan. Križarsko sestrinstvo šteje 35 članic, imajo enotno obleko. Društvo sv. Jožefa je moško versko prosvetno društvo in je bilo ustanovljeno 17. aprila t. l. s temeljem duhovnih vaj. Ima 350 članov. Letos smo jih zopet obiskali za njihovo 15letnico Marijine kongregacije, katero so obhajali dne 3. julija. Seveda smo se udeležili v večjem številu kot lani in naš namen je, da jih bomo posetili vsako leto vsaj enkrat. Pomislite: Tako revna, hribovita in maloposestniška župnija si je osnovala svoj list »Glas sa Vinagore«. In še to, list pošiljajo brezplačno vsem svojim faranom, ki si služijo kruh po širnem svetu. Vrli so Vinagorčani! Zdelo se mi je potrebno, da vsaj nekoliko napišem v »Našem domu« o Vinagori, za vzgled in za spodbudo mnogim prosvetnim in verskim društvom. Na mnogih krajih pri nas v Sloveniji bi lahko bilo v verskem in prosvetnem oziru veliko na boljšem. Župljani, posebno možje in fantje, morajo delati s svojim dušnim pastirjem. Na ta način je zadovoljnost in uspeh dela. — Ob koncu pa prosim vse, ki se bodo mogoče sedaj zanimali za Vinagoro, posebno tukaj bližnje kraje, kakor rogaški, šmarski in kozjanski okraj: ko bo v »Slov. Gospodarju« povabilo za romanje na Vinagoro, takrat se pa udeležite polnoštevilno. Ne bo vam žal! Prva večja slavnost bo sedaj dne 11. in 12. sept. Torej na svidenje! Bog živi! — Levko Vostner, Sv. Križ pri Rogasški Slatini.

po duhu bratje + + + Vse povsod

Manifestacija bavarske katoliške mladine. V gradu Rossheim na Bavarskem se je vršil manifestačni shod katoliške mladine. Višek slovesnosti je bil pohod katoliške mladine, ki se ga je udeležilo okoli 5000 katoliških mladincev, in pa impozantno zborovanje, na katerem je spregovoril tudi kardinal Faulhaber.

Dobre knjige

Roman »Živi bič«, ki je pravkar izšel v založbi Jugoslovanske knjižarne v Ljubljani, se po svoji umetniški vrednosti in po življenjski pomembnosti more postaviti v vrsto najizrazitejših del povojne književnosti vobče, ne le slovaške, iz katere je to delo prevedeno in v kateri predstavlja sodobni višek njenega razvoja. Pri tej priliki se nam zdi potrebno, da znova opozorimo na dve značilnosti knjižnega načrta Jugoslovanske knjižarne, po katerih se ugodno razlikuje od vseh ostalih naših založb. Prvič je treba poudariti zlasti dejstvo, da njen knjižni program obsega predvsem novejša dela, sodobno književnost; razen tega pa se nam ne zdi nič manj pomembno njeno zanimanje za književnosti slovanskih narodov. Tudi pričujoči roman spada v to vrsto. Z njim smo Slovenci dobili sedaj poleg ruskega, poljskega in češkega tudi lep primer sodobnega slovaškega slovstva. Pisec romana, Milo Urban, je namreč še mlad, saj ima komaj 28 let, in pripada potemtakem mladi, povojni generaciji. Za njegovo pisateljsko delo je značilna izrazita življensko nabožna usmerjenost. To se jasno vidi tudi iz romana »Živi bič«, ki je izšel leta 1927. To je bilo njegovo prvo večje delo in pisatelj je z njim dosegel popoln uspeh ne le v domovini, marveč tudi pri drugih narodih, n. pr. pri Rusih, Nemcih, Francozih, Švedih itd. Vse to, kar vidimo v romanu, zgodbo vasi Rastoke in njenih prebivalcev, kako doživljajo vojno in kako dožive končno njen polom (ne le izven sebe, marveč tudi v sebi), vse to je prikazano kot posledica vojne, tega utelešenega in poosebljenega zla, tega vsakokratnega viška človeškega materijalizma, ki ni ostal

v človeku le kot etično negativna sila njegove narave, marveč je postal naravnost organizirano družabno načelo. Vojna je bila le organizirano sredstvo močnejših proti — človeku, čigar podoba in vso suženjsko bridkost kažejo prebivalci Rastok, slovaške vasi, katere usodo in podobo nam je pisatelj podal v romanu nekako »za ogledalo«, kaj je to: vojna. Invalidi, padli očetje in sinovi, ječe, rekvizicije, beda in lakota, bolezni, ovađuštvo, greh, preganjanje, ponižanje, vse neizrekljivo duševno in fizično gorje se vrsti pred nami v najpreprostejših in prav zato grozotnih podobah. Roman je odlično prevedel France Stelé, tako da je delo tudi s tega vidika prav priporočljivo. Prevajalec ni posvečal marljive pozornosti samo posameznim izrazom, marveč je zelo skrbno pazil tudi na pravilno slovensko skladnjo, tako da se prevod res lepo in gladko čita. Knjigo vsem našim ljudskim knjižnicam najtopleje priporočamo. Naroča se tudi pri knjižgarni Cirilove tiskarne v Mariboru, Koroška cesta 5.

tem in onem

PERZIJSKE PRIPOVEDKE.

Vladarjeva nemoč. Slavni sultan Aleksander je šel nekega dne mimo norca in mu dejal: »Norec, izprosi si kaj od mene.« Norec je bil takoj pripravljen na odgovor ter se je iznebil: »Muhe me nadlegujejo; reci in zapovej jim, naj tega ne delajo.« Vladar mu odvrne: »Norec, bedak; prositi moraš kaj takšnega, kar je v moji moči.« In odgovori norec: »Ako ti ni dana oblast niti nad muhami, kaj naj potem še izprosim od tebe?«

Za šalo in za res

Lestev.
(France, Središče.)

k		r
-	-	-
o		s
-	-	-
i		j
-	-	-
č		n
-	-	-
m		j
-	-	-
d		e

opravilo

napredek

čevlj. potreščine

žensko ime

žuželka

Ako poiščeš odgovarjajoče besede, dobiš v obeh navpičnih vrstah lep pregovor

Križ.
T. R.

	a	
	l	l
k	k	l
n	o	o
r	s	s
s	š	š
	t	

soglasnik

glas pri petju

rastlina

ljub. š. mladine

žuželka

domača žival

soglasnik

Po sredi vodoravno in navpično bereš ime Slovenca ljubitelja šolske mladine.

Besednica.

M. G.

Bratonci, Slovan, jeza, Ciril, ena, Svoimir, smokva, Dolomiti, boj, biser, ljubezen, z, molitev, misel, nada, Bogomir, jegulja.

Sestavi te besede v pravilni vrstni red. Začetni zlogi ti dajo pomenljiv verz.

Dopolnilna uganka.

Ponkovski Slavko.

Kos, ena, lak, ako, bas, ura, sod, telo, Eda, krava, uta, vedro, Ema, veža, boj, er, zemlja, milo, sme moka, selo, greh, muha, ban, greh, kreda, gobec, ulica, peta, tli, hodnik, stava, mast, vzvod, grb, dva.

Nadomesti prvo črko v vsaki besedi z drugo tako, da dobiš novo besedo. Stavek, ki ga dobiš z novimi črkami, si vtisni globoko v srce.

Posetnica.

France Č.

Sn. Visin

Dol. Reka.

Mož je pesnik. Kako se glasi njegovo pesniško ime?

Posetnica.

Ponkovski Slavko.

Š. Kimočko

Ponikva.

Kaj je mož po poklicu?

Skrit pregovor.

Nace Č.

Krn, oje, predivo, nit, dušne, kes —!

Rešitev ugank je poslati do 15. septembra. Dva, ki bosta izžrebana, dobita po eno nagrado.

Rešitev ugank v avgustovi številki »Našega doma«:

Lestva: Vsak je svoje sreče kovač!

Spominska plošča: Vse mine, spomin pa ostane.

Konjiček: Tudi beseda človeka ubije.

Posetnica: Srednješolec.

Računska naloga: Pastir je pasel 24 kozlov.

Prav so rešili: Ugankarski klub pri Sv. Antonu v Slov. gor.: Nace Čeh, Franjo Soko, Pepe Paluc, Joško Horvat in Vladko Mohorič; Franc Sušnik, Guštanj; Angela Vajnceri, Majšperg; Ivan Holko, Globoko pri Brežicah; Ela Cencelj, Tremerje; Martin Obrar, Hardek; Elizabeta Drofenik, Topole; Alojzij Večko, p. Kotlje; Viktor Meško, Muretinci; Ivan Krauthaker, Štrigova; Matilda Iskrač, Buče; Josip Agrež, Kališovec, p. Rajhenburg; Jože Novak, Banovci.

Izžreban je: Pepe Paluc, p. Sv. Anton v Slov. goricah.

Ugankarjem: Vroči pasji dnevi so bržkone skisali možgane tudi nekaterim ugankarjem, ali pa jih je prišla utrujenost ter jih spravila v senco, ali pa v objem hladne vode. Nekateri so rešili samo eno uganko, druge pa pustili, češ, naj jih rešujejo drugi, ki jim vročina ni tako hudo vdarila na možgane. Zato pa se je skujal tudi g. Žreb ter prisodil nagrado samo enemu. Če se bodo ugankarji prihodnjič bolj zbrihtali, bosta na razpolago zopet dve nagradi. — Naceta imajo nekateri zelo na piki. Ne vem, ne vem, kaj bo. Zdi se mi, da se kuje tam nekje za Pohorjem zoper njegova pravcata zarota. Tudi meni so poslali menda po Nacekovem vzgledu »ultimatum«. Seveda to mene ne spravi s tira, ker vem, predno bodo s Pohorja primarširali v Maribor, se bo jeza že davno ohladila. Sicer pa me tudi hvala Bogu nobeden ne pozna. Vsem ugankarjem pozdrav!